

Gazdaságföldrajz

Kedd 13:30 Pócza-terem

- 1. Asbót András Gábor (ELTE TTK)**
- 2. Buda Dávid (ELTE TTK)**
- 3. Csákberényi-Nagy Gergely (DE TTK)**
- 4. György-Dávid Anita (PTE TTK)**
- 5. Hegedüs Veronika (PTE TTK)**
- 6. Karácsonyi Dávid (ELTE TTK)**
- 7. Völgyi Ágnes (DE TTK)**

Az ágazati szerkezet szerepe az argentin tartományok fejlettségi különbségeiben

ASBÓT ANDRÁS GÁBOR, geográfus szakos hallgató (2004 ősz)
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: JENEY LÁSZLÓ, egyetemi tanársegéd,
ELTE Regionális Földrajzi Tanszék

Dél-Amerika gazdaságföldrajzi változása igen érdekes téma Magyarország szemszögéből, hiszen a rendszerváltó kelet-közép-európai, ill. a dél-amerikai országok fejlődéstörténete sok tekintetben hasonló volt.

A tudományos diákköri dolgozatomban, az Argentínában 1970 és 2001 között lezajlott térszerkezeti változások vizsgálatára teszek kísérletet. Ezen időszak alatt Argentína zárt piacgazdaságból nyílt piacgazdasággá alakult át. Míg száz évvel ezelőtt Argentína a világ 7 legfejlettebb országa volt, amelyet a mezőgazdasági terményeinek illetve a jelentős szarvasmarha tenyésztéshez kapcsolható hús és bőrexportnak köszönhetett, mára azonban a mezőgazdaság fokozatosan háttérbe szorult. Helyét más ágazatok (pl.: pénzügyi szolgáltatások) vették át. A kilencvenes évek elejétől a 2002 januárjáig az argentin pezót az amerikai dollárhoz kötötték. Ennek hatására igen sajátos gazdasági szerkezet alakult ki (volt olyan időszak, amikor deflációt is megfigyeltek). Ez a gazdaságpolitika a 2002-es évben komoly krízishez vezetett.

A fenti folyamatok térben és ágazatilag is átrendezték a dél-amerikai ország gazdaságát. Számos tanulmány foglalkozott már Argentína területi egyenlőtlenségeinek vizsgálatával, jelen munkámban a fejlettségi különbségek feltérképezésén túl, azt kívánom elemezni, hogy a regionális egyenlőtlenségekben milyen szerepet játszik az egyes térségek eltérő ágazati struktúrája.

Számos régió esetében a lassabb gazdasági növekedés háttérében a gyér benépesültség mellett a rossz ágazati struktúra is tetten érhető. A számításaim rámutattak a Dél-Amerikára jellemző „sikerágak” és „sikerrégiók” megjelenésére és bukására. Tanulmányomban bemutatom a területfejlesztési politikák gyakorlati eredményeit is.

A magyar szocialista iparvárosok fejlődési pályája a rendszerváltást követő időszakban

BUDA DÁVID, geográfus szakos hallgató (2004 ősz)
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: KOVÁCS ZOLTÁN, egyetemi docens
ELTE Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszék

Dolgozatomban a magyar szocialista iparvárosok rendszerváltás utáni fejlődésével kívánok foglalkozni. Meg kívánom vizsgálni, hogy mennyiben érintette e településeket a gazdasági átalakulás folyamata.

Dolgozatomnak három fő célkitűzése van.

Az első célkitűzés, hogy a témával foglalkozó szerzők véleményét ismertessem, összehasonlítsam. Ennek ismeretében egy saját lehatárolási szempontrendszert alakítsak ki, arról, hogy mely városok a magyar szocialista iparvárosok.

Második célom, hogy a városlista összeállítása után elemezzem és értékeljem, hogy a rendszerváltást követő időszakban hogyan fejlődtek a vizsgált települések. Ennek érdekében egyenként megvizsgálom a fontos társadalmi-gazdasági indikátorokat (pl.: népesedési viszonyok, a foglalkoztatás szintje és szerkezete, jövedelmi eltérések, stb.). E jelenségek ismeretében meg kívánom vizsgálni, hogy milyen különbségek, egyenlőtlenségek észlelhetőek a vizsgált iparvárosok között. Továbbá, hogy a magyar viszonyokhoz képest e települések milyen helyzetben vannak. Valóban igaz-e a közismert megállapítás, mely szerint az iparvárosok válságban vannak, és mára rozsdáövezetnek minősülnek? Vagy ennél árnyaltabb a kép? Kik a nyertesei, és kik a vesztesei az átalakulásnak?

Munkám harmadik részében számszerűsíteni kívánom a városok között fennálló társadalmi-gazdasági eltéréseket. Ennek érdekében ki kell választani azokat a legfontosabb jelzőszámokat, melyeket különböző statisztikai modellekbe behelyettesítve jól leírhatóak a különbségek. Ennek alapján nem csak a fejlettségi rangsort kaphatjuk meg, hanem a vizsgált települések közötti fejlettségbeli különbségek nagyságát is.

Az energiapolitika és a környezettudatosság kapcsolatrendszere az Európai Unióban, különös tekintettel Dánia, Franciaország, Finnország és Magyarország esetére

CSÁKBERÉNYI-NAGY GERGELY, terület- és településfejlesztő,
tájvédő geográfus, angol szakfordító (2004 ősz)
Debreceni Egyetem, Debrecen

Témavezető: **EKÉNÉ DR. ZAMÁRDI ILONA**, egyetemi docens,
DE Társadalomföldrajzi Tanszék

Az Európai Unióban zajló folyamatok az energetika és a környezetvédelem összekapcsolására, a fenntarthatóság és az ellátás biztosítására irányulnak. Ezeket direktívákkal és támogatási rendszerekkel próbálják a tagállamok felé közvetíteni.

Kiválasztottam minta országokat (Franciaország, Finnország, Dánia és Magyarország). Ezeknek vizsgáltam az energiapolitikáikban rejlő különbségeket.

Magyarországon az energetika "megzöldítése" még várat magára. Ennek orvoslására jó alapot biztosítanak a külföldi minták. Új, "zöld" adónemek bevezetésével, más adók csökkentésével, az energiahatékonyság koordinálásáért felelős szervezetek megalakításával, az egyéni megállapodási rendszer bevezetésével hazánkban is jelentős fordulat következhetne be, amely minden elemében pozitív hatással lenne a gazdaságra.

A négy minta országban, kiválasztottam jól összehasonlítható településeket, amelyekben a lakosság környezettudatosságának különbségeit vizsgáltam kérdőívvezéssel. Összesen 360 kérdőívet töltöttem ki a négy országban. Az eredmények rávilágítanak, a magyar energiapolitika teendőire. Ezek szerint: rövidtávon a lakosság esetében jelenlegi nagyfokú elégedetlenséget, valamint az Európai Unió felé irányuló bizalmat kihasználva fejleszthető a magyar energetikai rendszer. A kommunikáció leghatásosabb formája rövidtávon a rádió/TV alkalmazása a környezettudatosság kialakítására. Magyarországon az ár a legmeghatározóbb szempont a vásárlói preferencia rendszerben. Míg hosszú távon a környezettudat kialakítása a cél. Ez az iskola, mint a megújuló energiaforrásokról való ismeretszerzési forrás, fokozódó szerepével képzelhető el.

Ázsia a nyomtatott sajtó nyolc évének tükrében

GYÖRGY-DÁVID ANITA, földrajz-történelem szakos hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Pécs

Témavezető: DR. WILHELM ZOLTÁN, tanszékvezető, egyetemi docens
PTE Környezetföldrajzi és Meteorológiai Tanszék

Az iskolai oktatás-nevelés csak egy szegmensét képezi az Ázsiáról formált kép alakításának. Az idősebb korosztályok tagjainak, akik tanulmányaik során zömmel kevés és hamis tájékoztatást kaptak erre a földrészre vonatkozóan, illetve az iskolapadokból kikerülő fiatalabb generáció szempontjából is kiemelkedően fontos a későbbi életpálya folyamán, az egyéni érdeklődéssel, önkéntes választással nyert információk köre.

Az emberek jelentős része tekinti mérvadó, hiteles forrásnak a nyomtatott (politikai) napilapokat, pártszimpátiától függetlenül, a mindennapi életünktől látszólag oly távollévő témakörökben is, mint amilyenek az Ázsiával kapcsolatos események. Ezért hallatlan fontos egy-egy médium – a legolvasottabbé különlegesen – szerepe, felelőssége abban, hogy hazánk polgárai miként tekintenek a Föld kiemelten fontos térségére, Ázsiára.

Munkámban kísérletet teszek annak bemutatására, hogy Ázsia különböző államai, országai milyen arányban, összefüggésben, terjedelemben jelennek meg hazánk nyomtatott sajtójában. Ehhez Magyarország legnagyobb példányszámú országos napilapjának számait vizsgálom meg az ezredfordulót követő négy év, illetve az 1970-es évek négy évének lapszámai tükrében. Természetesen ennek az egy sajtóorgánumnak a vizsgálata nem elégséges, a többi országos napilap összehasonlító elemzése is szükséges lenne a teljes kép kialakításához (nem is beszélve az egyre jelentősebbé váló elektronikus sajtóról). Azonban ez a napilap saját szándékai szerint teljes körű tájékoztatást kíván nyújtani, független nézőpontból, ezért tűnt megfelelőnek górcső alá vonása. Mindemellett az 1970-es években, ami ebben a lapban nem volt benne, azt a többiben is hiába kerestük volna.

Kutatásom során az Ázsiával kapcsolatban, a vizsgálati periódusokban megjelent összes cikket katalogizáltam, országra, terjedelemre és témakörre vonatkozóan. (Kivételt jelentenek ez alól az arab-izraeli konfliktus és a csecsenföldi események hírei. Előbbi a többihez képest szinte kezelhetetlen mennyisége, utóbbi területi-lehatárolási problémák miatt.) E munka nem csupán adathalmazt eredményezett, hanem kiviláglik: az egyes államok publicitásukat mely tényezőknek tudhatják be. A két kutatott periódus jelentős újságírói-szerkesztői attitűdbeli eltérésén túl, komoly területi differenciákra is fényderült. Mindezen tényezők magyarázatára vállalkozom dolgozatomban.

Egy regionális termál- és gyógyfürdő, fejlesztési dilemmái Igal példáján

HEGEDÜS VERONIKA, környezettan szakos hallgató, (2004 őszi)
Pécsi Tudományegyetem, Pécs

Témavezető: DR. AUBERT ANTAL, tanszékvezető egyetemi docens,
PTE Turizmus Tanszék

A turizmus napjaink egyik legdinamikusabban fejlődő iparága, melynek jelentőségét az elmúlt néhány évben Magyarország is felismerte. Az idegenforgalmi ágazaton belül kiemelt figyelmet fordítanak az egészségturizmus fejlesztésére. Olyannyira fontos szereppel rendelkezik, hogy a gyógy- és termálturizmus kiemelt szerepet kapott a Széchenyi terv prioritásai között, továbbá a Magyar Turizmus Rt. a 2003-as évet az „Egészségturizmus évének” nyilvánította. Az egészségturisztikai adottságok hasznosítására eltérő módszerekkel –eltérő eredménnyel– találunk példákat hazánkban.

Dolgozatomban arra kerestem választ: a) milyen idegenforgalmi földrajzi és kínálati oldali adottságokkal rendelkezik Igal, b) hol helyezkedik el a versenytársak között, c) az adottságok tükrében milyen fő primer források szolgálták: strukturált mélyinterjúk, kérdőíves vendégkörfelmérés.

Igal, a dél-dunántúli fürdők között a „szintentartók” csoportjába sorolható, mely fürdőkre jellemző, hogy nagy pénzügyi nehézségek árán képesek csak magukat fenntartani.

A dolgozat eredményei közül a vendégkörfelmérés konklúziói emelkednek ki. Eszerint a fürdő vonzáskörzetének lehatárolásakor egyértelműen kiderül, hogy Igal jelentős külföldi vendégforgalmat bonyolít, elsősorban német nyelvterületről (Drezda-Lipcse-Cottbus, Stuttgart, Passau, Ulm, Hamburg környéke) érkező vendégeket fogad. Belföldi vendégforgalmát vizsgálva kiderült, hogy a látogatók 72,7%-a 50 km-nél nagyobb távolságból érkeznek (főként az észak-dunántúli megyékből). A vendégek szociológiai és demográfiai jellemzőit vizsgálva látszik, hogy a vendégkör legnagyobb arányban a 45–65 év közötti korosztályból kerül ki, kikre jellemző az alacsony iskolai végzettség (elsősorban általános iskola és szakmunkásképző).

A vendégkörfelmérésből egyértelműen kiderül, hogy a fürdő látogatói, nem tudnak fizetőképes, stabil háttérrel adni a jövőbeni fejlesztésekhez. Ha a fürdő megítélését vizsgáljuk a vendégkör véleményének tükrében, kiderül, hogy a szolgáltatások színvonala meglehetősen alacsony, az árak ehhez viszonyítva magasak, tehát egy irreális aránytalanság alakul ki, ami a vendégszám csökkenéséhez vezet.

A konkurenciaanalízis igyekszik képet adni arról, hogy a régiós versenytársak között Igal jelenleg milyen szerepet tölt be, továbbá arról hogy a jövőben milyen előnyökből követhetna sikert magának a fürdő.

Felmerül a kérdés, hogy a jövő akár régiós, akár nemzeti egészségturisztikai kihívásaira milyen választ adhat a fürdő fizetőképes kereslet nélkül, alacsony szolgáltatási színvonal mellett, anyagi források, szavahihető befektetők nélkül.

Az ukrán agrárgazdaság

KARÁCSONYI DÁVID, geográfus szakos hallgató (2004 őszi)
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezetők: PERCZEL GYÖRGY, egyetemi docens
BODNÁR DÉNES, doktorandusz
ELTE Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszék

Ukrajna agrárgazdasága hosszú távon potenciális vetélytársat jelent a magyar agrártermékek számára, egyelőre azonban ez sok tekintetben még nem nyilvánul meg. Hasonló folyamatok zajlottak le Ukrajnában is – az 1990-es években – mint nálunk, a mezőgazdaság átalakulása terén. Fontos tényező ebben a szomszédos országban a rendelkezésre álló óriási méretű kiváló talajadottságú termőterület, mely megalapozhat egy kiugró fejlődési pályát a jövőben.

A termékszerkezetben változások, arányeltolódások következtek be, mivel a központi tervezés helyett újra érvényre jutottak a komparatív előnyök, és megváltoztak az egyes termékek jövedelmezőségi viszonyai is. A növénytermesztés irányába jelentős arányeltolódások következtek be.

A termelés színvonala jelentősen visszaesett. A termésátlagok az 1990-es évek második felében érték el a mélypontot, de jelentősen romlott a gép és műtrágya ellátottság színvonala is. Visszaesett a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma, fokozódott a mezőgazdaság extenzivitása.

Ezzel együtt megváltozott a termelés térbeli struktúrája is. Egyes növények termőterülete visszaszorult (pl. cukorrépa), míg másoké markánsan előretört (pl. napraforgó). Sőt egyes esetekben markáns súlypont elmozdulások is kimutathatóak. Egyes területeken előtérbe kerültek az állattartás bizonyos ágazatai, ám volumenük összességében erőteljesen visszaesett.

Az üzemszervezés területén is változások történtek. Megjelentek a magánfarmok, illetve nagy résziesedésre tett szert a háztáji, főként a nagy élőmunka igényű állattartó ágazat terén. Az üzemszervezés területén is, regionális szinten eltérő képet kapunk az országról.

Arra a következtetésre jutottam, hogy a mezőgazdaság térfolyamatai egy délnyugat–északkeleti választóvonal mentén rendeződnek. A vonal mentén az ország két eltérő termelési struktúrájú területre osztható. Ez a vonal egybeesik az országot kettéosztó markáns társadalmi – gazdasági – politikai határvonallal.

Az ország a mezőgazdasági átalakulás mélypontján (1998-2000) már túl van. A trendek kedvező irányba mutatnak, így a magyar agráriumnak egy komoly vetélytárssal kell számolnia, főként akkor, ha a keleti piacokon résztvevő akar maradni. Ennek ellenére a jövőben bővülő ukrán agrárgazdaság jelentős felvevője lehet a magyar mezőgazdaság innovációs termékeinek (vetőmagok, termesztési technológiák stb.)

Debrecen és Nyíregyháza közúthálózat – fejlesztésének fontossága a városfejlesztés szempontjából

VÖLGYI ÁGNES, földrajztanár és terület- és településfejlesztő geográfus szakos hallgató
Debreceni Egyetem, Debrecen

Témavezető: TÓTH ANTAL, tudományos segédmunkatárs,
DE Társadalomföldrajzi és Településfejlesztési Tanszék

A témával körülbelül másfél éve kezdtem el foglalkozni. Az ötletet a téma aktualitása adta. Az elmúlt években egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy egy terület vagy település akkor tud elindulni a fejlődés útján, ha megfelelőek a közlekedési kapcsolatai. A dolgozatomban ezen belül a napjainkban egyre jelentősebbé váló közúti közlekedéssel foglalkozom.

A kutatásom alapján a munkámat öt fejezetre osztottam. Az első részben az infrastruktúra és a közúti közlekedés elméleti kérdéseire kerestem választ elsősorban Kőszegfalvi György által írt „Településfejlesztés”, „A települési infrastruktúra geográfiája” és „Települési infrastruktúra” valamint a Magyar István által szerkesztett „Közlekedési rendszerek és infrastruktúráik” című szakirodalmak segítségével.

A második részben Debrecen és Nyíregyháza fekvését vizsgáltam meg közlekedés-földrajzi szempontból, ennek is elsősorban a közúti közlekedésre vonatkozó részét.

A harmadik részben a két város úthálózatának kialakulását, fejlődését mutattam be. Ezt a fejezetet két részre osztottam. Az első részben a történelmi fejlődést a II. Világháborúig vizsgáltam meg, majd külön részben tárgyaltam a szocialista időszakban bekövetkezett változásokat. A témát szakirodalom segítségével dolgoztam fel.

A negyedik rész képezi a kutatás és így a dolgozat legnagyobb részét is. Ebben a fejezetben a két település jelenlegi közúthálózatát vizsgáltam meg. Külön részben foglalkoztam a két város nemzetközi, országos, regionális és helyi közlekedési helyzetével. A kutatásom során felkerestem a két város önkormányzatán, a témával foglalkozó szakembereket. Mind a két megyeszékhelyen Megyei Közútkezelő Kht-ék szakembereivel is sikerült beszélgetnem. A velük folytatott beszélgetés és az átvett adatok jelentős segítséget nyújtottak a téma feldolgozásában. Emellett felhasználtam a Megyei Statisztikai Évkönyvek adatait, a megfelelő szakirodalmat és a témával kapcsolatos Web-oldalakat.

A munkámat a jövőbeli tervek bemutatásával zártam. Ebben a fejezetben is külön vizsgáltam meg a városok nemzetközi, országos, regionális és helyi közlekedési kapcsolataira vonatkozó elképzeléseket.

A kutatásommal a Debrecen és Nyíregyháza úthálózatának összehasonlító elemzését igyekeztem elvégezni a településfejlesztés és azon belül a városfejlesztés szempontjából.